

ми тут конституційними доктринами, ідеями і цінностями, з домінуючими у соціумі конституційно-правовими знаннями, уявленнями, установками, емоціями і почуттями (конституційно-правова свідомість), Конституцією як основним законом та іншими конституційно-правовими актами, а ще – з практикою реалізації конституційного права державними інституціями, громадськими об'єднаннями і громадянами.

Конституційний правовий порядок є матрицею правового життя, відбиває реальний стан правового впорядкування діяльності державної влади і її основних інституцій, їхніх взаємовідносин з особою і соціумом у світлі верховенства права і забезпечення прав людини. Цей феномен не тільки характеризує рівень впорядкованості суспільної життєдіяльності у фундаментальній сфері публічно-правового буття, пов'язаній з організацією і функціонуванням державної влади, але й є потужним інститутом протидії хаосу, анархії, неорганізованості у інших (у тому числі й приватноправовій) сферах. То ж є всі підстави вважати конституційний правовий порядок одним із найважливіших факторів підтримання і забезпечення загально-суспільного правового порядку, а відтак, і самостійною категорією сучасної юриспруденції, яка має бути об'єктом і предметом загальнотеоретичних досліджень.

В. Я. Настюк,

завідувач кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України;

С. А. Трофімов,

доцент кафедри адміністративно-правових та кримінально-правових дисциплін Кримського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, доцент

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ: ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ

Поглиблення соціально-політичної асиметрії у світі супроводжується ескаляцією міжнародного тероризму, що трансформується за своїм змістом, формою, характером проявів під впливом різноманітних протиріч та конфліктів. Збільшуються його масштаби, чіткіше окреслюється ідеологія, посилюється агресія

в інформаційному просторі. Отже, розвиток сучасного міжнародного тероризму характеризується формуванням таких негативних явищ як, багатоплановість руйнівного впливу на різні сфери суспільного життя – політичну, економічну, соціальну, духовну, а також на національну безпеку: приватну, суспільну, державну, воєнну, інформаційну, екологічну, тощо. На сучасному етапі тероризм із його політично вмотивованою насильницькою ідеологією становить реальну небезпеку для світової спільноти та окремих держав, зокрема й для України.

Тому подальший розвиток державної політики протидії тероризму нерозривно пов'язаний з підвищенням рівня антитерористичної діяльності органів сектора безпеки, які є суб'єктами різних правовідносин, у тому числі й адміністративно-правових. У цьому зв'язку важливого значення набуває державне управління протидією терористичним загрозам, основними завданнями якого є виявлення та профілактика тероризму, мінімізація його наслідків, а також ефективне застосування різноманітних військових формувань.

Наукові дослідження антитерористичної діяльності органів (підрозділів) сектора безпеки дотепер були зосереджені переважно на характеристиці оперативно-розшукового, кримінального й міжнародного законодавства; проблеми ж організації й особливості адміністративно-правового забезпечення протидії тероризму залишилися поза увагою вчених. Проте підрозділи, що здійснюють антитерористичну діяльність, є суб'єктами адміністративно-правових відносин, що виникають з таких питань, як: (а) здійснення державного управління антитерористичною діяльністю; (б) визначення організаційної й функціональної структури суб'єктів антитерористичної діяльності, їх місця в системі органів державної влади; (в) встановлення умов та порядку проходження служби співробітниками спеціальних підрозділів; (г) встановлення правового режиму району проведення антитерористичної операції тощо. Окрім цього, антитерористична діяльність є об'єктом контрольно-наглядової діяльності, яка теж регулюється нормами адміністративного законодавства. Адміністративно-правові аспекти існують і в регламентації повноважень суб'єктів антитерористичної діяльності, в розробленні і прийнятті управлінських рішень, у регламентуванні взаємодії й координації між суб'єктами антитерористичної діяльності. Досить часто співробітники спеціальних підрозділів стають суб'єктами адміністративно-юрисдикційних проваджень, що виникають з приводу притягнення їх до адміністративної або дисциплінарної відповідальності.

Окреслене свідчить про особливе місце і значення норм адміністративного законодавства в регулюванні антитерористичної діяльності правоохоронних та інших компетентних органів Української держави. Разом із тим, з огляду на багатоманітність явища тероризму ефективна протидія йому може бути лише із застосуванням усього комплексу наявних засобів впливу. Отже, постала потреба в розробленні комплексних антитерористичних заходів у рамках адміністративного, інформаційного, фінансового, міжнародного та інших галузей права.

У зв'язку з цим логічним виглядає Указ Президента України від 25 квітня 2013 року, яким було схвалено Концепцію боротьби з тероризмом (далі – Концепція). Слід зазначити, що в Концепції знайшли відображення фактори, які проходили «червоною строкою» через наші дослідження та вказували на наявність підґрунтя для підвищення рівня терористичної загрози, а саме:

- підвищена заінтересованість до території України як транзитної зони з боку міжнародних злочинних угруповань, які діють, зокрема, у сферах легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, нелегального переміщення зброї, небезпечних матеріалів та наркотичних засобів;

- активна участь України в урегульованих тривалих збройних конфліктах, міжнародних антитерористичних операціях;

- поширення ідей тероризму через мережу Інтернет, розповсюдження інструктивних матеріалів щодо технології виготовлення саморобних засобів ураження і тактики вчинення терористичних актів;

- наявність на території України потенційно небезпечних та уразливих у терористичному плані об'єктів, які з огляду на світовий досвід можуть розглядатися як потенційні цілі терористів;

- тенденція до збільшення в Україні кількості осіб – вихідців із держав, в яких нестабільна економіка і політична ситуація та на територіях яких активно діють терористичні організації тощо.

У Концепції була підкреслена важливість та перспективність саме комплексних антитерористичних заходів. Її метою є забезпечення ефективної реалізації державної політики у сфері боротьби з тероризмом шляхом розроблення і впровадження комплексу заходів, спрямованих на виявлення та усунення причин і умов, що можуть призвести до проявів тероризму, захист людини і громадянина, суспільства і держави від тероризму, зосередження основних зусиль на протидії терористичній діяльності, мінімізації її наслідків, а також налагодження дієвої взаємодії між уповноваженими органами державної влади, органами місцевого самоврядування і громадськістю та розширення міжнародного співробітництва у цій сфері. Проблему боротьби з тероризмом на території України передбачається розв'язувати шляхом зосередження зусиль на: запобіганні терористичній діяльності; виявленні і припиненні терористичної діяльності; усуненні та мінімізації наслідків терористичної діяльності; інформаційному, науковому та іншому забезпеченні боротьби з тероризмом; міжнародному співробітництві з питань боротьби з тероризмом.

Запобігання терористичній діяльності у Концепції пропонується здійснюватися шляхом:

1. Ужиття заходів організаційного, правового, адміністративного, режимного та технічного характеру, спрямованих на усунення чинників, що сприяють виникненню тероризму, та його проявів.

2. Посилення контролю за додержанням законодавства у сфері боротьби з тероризмом.

3. Поліпшення стану інформаційного забезпечення боротьби з тероризмом, впровадження сучасних інформаційних систем і технологій у зазначену діяльність.

4. Проведення серед населення інформаційно-роз'яснювальної та профілактичної роботи, спрямованої на неприйнятність тероризму та відмову від ідей використання терористичних методів для досягнення мети.

Означене запобігання передбачає вирішення таких завдань, як-от: усунення або мінімізація дії чинників, що сприяють виникненню та поширенню тероризму; протидія пропаганді та поширенню ідеології тероризму в єдиному інформаційному просторі України; удосконалення та оптимізація системи інформаційної боротьби з тероризмом; розроблення та впровадження стандартів, правил, технічних умов антитерористичної захищеності об'єктів можливих терористичних посягань, зокрема особливих правил антитерористичної безпеки; удосконалення систем та режимів охорони об'єктів можливих терористичних посягань, у тому числі техногенно небезпечних об'єктів та спеціальних транспортних засобів, задіяних у перевезенні радіоактивних та інших небезпечних речовин; забезпечення захисту даних, що містяться в системах управління технологічними процесами на техногенно небезпечних об'єктах, від несанкціонованого блокування та модифікації; удосконалення організаційних засад міжвідомчої взаємодії суб'єктів боротьби з тероризмом; налагодження взаємодії суб'єктів боротьби з тероризмом із недержавними суб'єктами охоронної діяльності у вирішенні завдань запобігання терористичним проявам, забезпечення безпеки об'єктів можливих терористичних посягань; забезпечення належного контролю за обліком вибухових речовин, у тому числі тих, що зберігаються та використовуються на промислових підприємствах; забезпечення ефективного прикордонного контролю, контролю за видачею документів, що посвідчують особу, та проїзних документів з метою запобігання їх підробленню або незаконному використанню; забезпечення посилення державного контролю за ввезенням в Україну товарів військового призначення та подвійного використання, які можуть бути використані у терористичних цілях; посилення демократичного цивільного контролю за діяльністю суб'єктів боротьби з тероризмом, які відповідно до закону підлягають такому контролю, поглиблення співпраці з питань дотримання прав людини під час здійснення заходів запобігання терористичній діяльності тощо. Всі названі заходи мають тісний зв'язок з адміністративним правом.

Виявлення і припинення терористичної діяльності, згідно із положенням Концепції, має здійснюватися шляхом: підвищення ефективності контррозвідвальних, оперативно-розшукових і оперативно-технічних заходів, що здійснюються з метою своєчасного виявлення і припинення терористичної діяльності; чіткого розмежування повноважень і скоординованої взаємодії суб'єктів бороть-

би з тероризмом; належного ресурсного, зокрема матеріально-технічного, а також інформаційного забезпечення суб'єктів боротьби з тероризмом, у тому числі надання їм доступу до інформаційних ресурсів органів державної влади у порядку, встановленому законодавством; забезпечення готовності сил і засобів суб'єктів боротьби з тероризмом до припинення терористичних актів; своєчасної підготовки, організації і здійснення комплексних скоординованих антитерористичних заходів у разі вчинення або загрози вчинення терористичних актів.

Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що адміністративне право має відігравати важливу роль у протидії терористичній діяльності. Саме такий шлях розвитку антитерористичного законодавства запропонувала наша держава, адже ефективна протидія цьому негативному явищу неможлива без використання відповідного адміністративно-правового інструментарію. В Україні інститут адміністративно-правового забезпечення антитерористичної діяльності перебуває на стадії становлення й потребує суттєвої уваги з боку правознавців з огляду на наявний істотний потенціал у цій сфері.

С. Г. Стеценко,

перший заступник начальника з навчально-методичної та наукової роботи Інституту кримінально-виконавчої служби, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ДОКТРИНАЛЬНА МОДЕЛЬ

Доктринальна модель правового забезпечення будь-яких суспільних відносин є оптимальною складовою процесу їх упорядкування. Проте такий підхід є більш складним та довготривалим, оскільки потребує теоретико-методологічних зусиль фахівців різних напрямів. Не є виключенням і проблематика правового забезпечення медичної діяльності. Наукова громадськість України вже не один рік обговорює проблематику медичного права – нової галузі вітчизняного права, навчальної дисципліни та науки. Проявами інтенсифікації медико-правового напрямку можуть вважатись:

- проведення науково-практичних заходів, де медичне право представлене не в якості окремих доповідей, секцій, а як основна тема, що відображається у назві та завданнях;

- збільшення кількості дисертаційних робіт, котрі виконуються по тим чи іншим актуальним питанням медичного права. Характерно, що мова йде як про